

PROVERBURI
ADICĂ
ZICALE SAU POVESTEA VORBII

DESPRE CUSURURI SAU URÂCIUNI

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.

Fiindcă
Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orce fie.

De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă (vătrai de lemn).

Ș-atunci vine proverbul:
Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.

De aceea
Când vei să vorbești, la gura
Să aibi lacăt și măsură.

Adică:
Vezi bârna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt de rău.

Spre pildă:
Când vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.

Că nu e mai urât când cineva
Face pe frumos că e ponevos
Și pe cel urât că e aurit.

Altul iar
Trânțește cuvântul tronc,
Ca cloșca când face clone.

Și se pomenește vorbind:
Frumoasă nor dobândiși,
Dar se uită cam piaziș.

Și că
După ce e neagră, o cheamă și Neagă;
După ce e mută, apoi e și slută.
Sau
Urât meșter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o.
Sau
Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.
Și
Urât tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.
Sau
Fă-mă, tată, ca să-ți seamăn
Ca frate cu frate geamăn.
Dar însă
A semănat crastaveți
Și au răsărit scaieți.
Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.
Și așa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
De aceea niciodată
Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
Și
Cu pleșuvul când vorbești
Tivgă¹ să nu pomenești
Și nici
Să nu râzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cândva.
Totdauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,
Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,

¹ Fructul unui fel de dovleac, care, golit și uscat, servește ca vas pentru lichide, grăunțe etc.

Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi râdem de unul-doi
Și patruzeci rîd de noi.
Pentru că
Nu este răsuri¹ să n-aibă cusur.

Povestea Vorbiei

Primăvară,-ntâia oară roazele când înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mîna sa cum l-a luat,
Totdodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întâia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise: — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsuri;
Tu cam te pricepi la multe maestrii grădinărești,
Ș-astă roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?
— Ba să poate, împărate, — grădinarul a răspuns —
Și grădinăria are câte un secret ascuns.
— Nu știu, — împăratul zise — asta este treaba ta,
Fă-l ca să-i lipsească ghimpul și un dar vei căpăta.
Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;
În sfârșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Și mergând la împăratul duse un fir înflorit;
Care-n mîna sa luându-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altoiască, după cum a fost cerut,
Dar la nas când îl duse, zise către grădinar:
— Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar!
Grădinarul îi răspunse: — Împărate, să trăiești,
Orce lucru firea-și schimbă când vei sta să-l altuiești,
Și nimic iar nu se poate ea să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori și oameni, astfel și acest răsuri,

¹ Măceș.

Care or ca-ntâi să-nghimpe și să fie cu miros,
Or nici un miros să n-aibă și să fie¹ neghimpos.
Fiecare poartă câte un răvaș în spate.
Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.
Fiecare să țină mai cuminte decât altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos,
d-ar fi cât de urâcios.

Și
Ce e frumos poartă și ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui,
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împărți un pai la doi boi
Și că
Cu ce dascăl lăcuiește
Așa carte-alcătuiește.

Așa e lumea asta:
Râde om de om și dracu de toți.
Dracu râde de porumbe negre și pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pământul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

Povestea Vorbii

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gândea cum că poate i să pare.
Supușii și alții, carii întrebaseră,
Că îi șade bine îl încredințaseră.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie de față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintâie rază,

¹ Tipărit: *și fie*.

Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zână o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine având judecată,
Și văzând că craiul hatâr, ei nu-i face
Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpând cuvântul, zise cu mirare:
— Va-a-ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părându-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și aceasta o-nghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși: — Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel de nas mare!
Se înăspri craiul și zise: — Cocoană!
Știi că ești cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Cusurul cel mare nu ți-l simți din spate
Și judeci p-al altui, el ți-e greutate,
Plecând ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
„Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!”

DESPRE PEDANȚI¹ SAU COPILĂROȘI

Pomul se cunoaște din roadă:

Și omul din mintea neroadă.

Că el

Nici în cap ce nu-ți pocnește

A vorbi se pomenește.

Și trânteste vorba,

Hodorog-tronc! ca o roată

De la o moară stricată,

Și

Tot înșiră la gogoși,

Spuind despre moși păroși.

Și

Vorbește neisprăvite,

La-nșiră-te mărgărite.

Adică:

Să ni se arate va

Că ar fi știind ceva,

Dar se cunoaște

Omul prost din vorbuliță

Și nuca din ușurință.

Pentru că

Judecata-i e oloagă,

Că-i lipsește-n cap o doagă.

Om în trup destul de mare

Și minte de copil are.

Știe vorbe să îndruge

Parcă tot la țâță sugă.

Știe ca calul prost

Să ia hamul de rost.

E bătut la cap

Tocma ca un țap.

¹ Sensul greșit pe care-l dă Pann cuvântului *pedant* provine din apropierea cu grecescul *παῖς, παιδός* – copil

Știe sfătuiri să dea
Cât știe și baba mea.
Ar vrea să facă și el,
Dar nu știe în ce fel.
Și el rosti de să plăti.
Povestea ăluia:
Zile înșirate, fire încurcate,
Pânză rău țesută și vreme pierdută.
S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-ț-o frântă că ți-am dres-o.
Unde chiorăște și unde lovește¹.
Cel copilăros totdeauna
Gândește-n mintea-i adâncă
Numai el pâine mănâncă,
Și alții mănâncă paie
Ca vitele din copaie.
Dar însă
Vorba-n colțuri și rotundă
Fără cercuri se înfundă.

Povestea Vorbiei

Doi precupeți tineri se-ntovărășiră
Și după negoțu-și prin țară ieșiră.
Colindând prin sate în lungă lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Și să mâie noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieși-nainte
Un bătrân de treabă și foarte de cinste.
Îi priimi bine, îi băgă în casă,
Și ei îi cerură întâi ș-întâi masă,
Zicându-i: — Tătuță! suntem flămânzi tare,
Fă bine,-ngrijește de ceva mâncare.
Bătrânul le zise: — Ședeți, fiți în pace,
Că despre mâncare vom face ce-om face.
Până când dar masa moșul să le puie,

¹ Ochește.

De vro veste nouă întreabă să-i spuie.
Vorbind una-alta cu toții-mpreună,
Ca și unii-alții cândva când s-adună,
Ieșind din ei unul afară la treabă,
Moșul găsind vreme pe cellalt întreabă,
Zicându-i: — Jupâne! voi frați sunteți poate,
Că vă văz prea bine semănând la toate?
Tovarășu-i zise cu scârbă într-însul:
— Aș! n-aș mai vrea frate să am și ca dânsul,
Că atât doar are, chip și trup ca omul,
Dar poți să-i dai paie ca și la tot boul.
Vorbind ei, sosește cel ieșit afară
Și îndată vorba între ei schimbară.
Puțin daca trece și acestlalt iese,
Moșul iarăși, care curios fusese,
Asemeni ș-acestui face întrebare:
— Jupâne! — zicându-i — frați sunteți îmi pare?
Că semănați, uite, la chip cu-ntregime.
Potriviiți întocma și la înălțime.
Ș-acest iar răspunse: — Ai greșală, tată,
Să-mi fie el frate n-aș vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănânce tărâțe-nainte.

Auzind bătrânul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedându-și ei cinste.
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge și o umple până sus cu paie,
Mai ia încăună, se duce cu dânsa.
Apucă și pune tărâțe într-însa,
Și cu amândouă intrând el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzând aceasta, îl întreb dodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Pofțiți, — el răspunse — că vă dau eu încă,
Boul și măgarul de aste mănâncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Și unul de altul fața să-și roșască.

Bătrânul atuncea gura-ș întreamează
Și învățătura asfel își urmează,
Zicând: — Copii tineri! rău să nu vă pară
De această glumă ce-o fac astă-seara,
Că, cât are omul în lume viață,
Tot mereu învață și nu se învață;
Și voi de aceasta aveți trebuință,
Numai d-ați lua-o cu bunăvoință.
Deși nu-s atâtă înțelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei cuvinte
De sunteți tovaroși or frați, eu n-am treabă,
Cum vreți puteți zice la cine vă-ntreabă.
Decât zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Și mai mult p-acela care-l însoțește
Sau altfel cu dânsu-mpreună trăiește.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine își defăima contovaroșia
Își arată însuși necuvioșia.
Că fieștecare cu cin' se-nsoțește,
Ca el prin urmare lumea-l prețuiește.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimând pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toți vorbită:
„Omul la om trage și vita la vită”.
Atunci luând moșul copăile date,
Le puse-nainte pâine și bucate
Și îi cinsti bine după cuviință,
Făcându-i el asfel greșala să-și simță.
Carii cât trăiră tot îl pomeniră
Și aceasta însuși ei o povestiră.